

Θέμα: Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

1. Η Συνέλευση που ήταν επιφορτισμένη με τη σύνταξη σχεδίου Χάρτη για το υπόψη θέμα ενέκρινε τη Δευτέρα 2 Οκτωβρίου 2000 στην τελευταία συνεδρίασή της το οριστικό κείμενό του. Το σχέδιο έγινε σχεδόν ομόφωνα αποδεκτό.

2. Την Συνέλευση αποτελούσαν 15 εκπρόσωποι των αρχηγών κρατών των κυβερνήσεων, 30 εκπρόσωποι των εθνικών Κοινοβουλίων και 15 εκπρόσωποι της Ευρωβουλής, ενώ στις εργασίες της συμμετείχαν ο αρμόδιος Επίτροπος Vitorino και ως παρατηρητές εκπρόσωποι του ΔΕΚ και του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Πρόκειται για ένα σώμα που ως προς την σύνθεση και τον τρόπο εργασίας του δεν έχει προηγούμενο στο κοινοτικό γίγνεσθαι.

3. Το σχέδιο του Χάρτη θα υποβληθεί από τον Πρόεδρο της Συνέλευσης R. Herzog στην επικείμενη Σύνοδο Κορυφής του Biarritz, ενώ στη Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας θα αποφασισθεί, σύμφωνα με την εντολή της Κολωνίας του Ιουνίου 1999, αν ο Χάρτης θα ενσωματωθεί στη Συνθήκη με δεσμευτικό χαρακτήρα ή αν θα προσλάβει απλώς διακηρυκτικό χαρακτήρα.

4. Το σχέδιο αποτελεί προϊόν έντονης διαπραγμάτευσης και επίπονης εργασίας, αποκλίνει δε αισθητά από τη γνώριμη δομή ανάλογων διεθνών κειμένων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Συγκεκριμένα, ο Χάρτης αρθρώνεται σε επτά επιμέρους κεφάλαια, στα οποία αναγνωρίζονται: α) ατομικά, β) πολιτικά, και γ) οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Στο τελευταίο κεφάλαιό του περιλαμβάνονται γενικές διατάξεις που προσδιορίζουν τη λειτουργία και την εμβέλειά του.

5. Η αναγνώριση των δικαιωμάτων καθεαυτή επιχειρείται σε έξι κεφάλαια που υπακούουν σε μία νεωτερική συστηματική λογική. Αντί δηλαδή η κατάστρωσή τους να γίνεται με γνώμονα τις τρεις παραδοσιακές κατηγορίες δικαιωμάτων (ατομικά, πολιτικά και κοινωνικά), οργανώνεται σε κεφάλαια που αντιστοιχούν κάθε φορά σε μία θεμελιώδη αξία του ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού. Πρόκειται συγκεκριμένα για την αξιοπρέπεια του ανθρώπου, την ελευθερία, την ισότητα, την αλληλεγγύη, την «πολιτειακότητα» (δηλαδή τα πολιτικά δικαιώματα του πολίτη) και τη δικαιοσύνη.

6. Στα κεφάλαια αυτά περιλαμβάνονται όλα τα βασικά δικαιώματα που θεωρείται ότι προσιδιάζουν στην κοινοτική έννομη τάξη. Περιλαμβάνονται πάντως και ορισμένα νέα δικαιώματα, με τα οποία επιχειρείται να αντιμετωπισθούν, ως ένα τουλάχιστον βαθμό, τα προβλήματα που σχετίζονται με τη διάδοση και τη διάχυση της σύγχρονης τεχνολογίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι η διατύπωση των σχετικών διατάξεων γίνεται με εξαιρετικά λιτό τρόπο, ενόψει ιδίως της ανάγκης όχι μόνον σαφήνειας του κειμένου για κάθε πολίτη αλλά και αναζήτησης συμβιβασμών προς την κατεύθυνση πάντως της ελάχιστονης προστασίας.

7. Κατά την κατάρτιση του κειμένου ελήφθη μέριμνα, ώστε να είναι δυνατή η υιοθέτησή του τόσο με διακηρυκτικό όσο και με δεσμευτικό χαρακτήρα. Για την περίπτωση που θα επικρατήσει η δεύτερη εκδοχή κρίθηκε αναγκαίο να ενσωματωθεί στον Χάρτη ειδικό κεφάλαιο με γενικές διατάξεις. Οι διατάξεις αυτές προσδιορίζουν με ακρίβεια τη λειτουργία και την εμβέλεια του Χάρτη στο πλαίσιο της κοινοτικής έννομης τάξης. Επίσης οριοθετούν τον Χάρτη προς άλλα συναφή διεθνή κείμενα, προπάντων την ΕΣΔΑ, και τα Σύνταγματα των κρατών-μελών. Αξίζει να σημειωθεί ότι η επεξεργασία αυτών των διατάξεων αποτέλεσε αντικείμενο εντόνων προβληματισμών αλλά και αντιπαραθέσεων στη Συνέλευση.

8. Πρωταρχική, αν όχι αποκλειστική, αποστολή του Χάρτη είναι η προστασία του ευρωπαίου πολίτη απέναντι στην εξουσία των κοινοτικών οργάνων και η αντιμετώπιση ενός από μακρού διαπιστωμένου θεσμικού ελλείμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η υιοθέτησή του αποτελεί, γι' αυτό ακριβώς, μία ευπρόσδεκτη εξέλιξη στην πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, παρά το γεγονός ότι οι επιλογές του υπολείπονται κατά πολύ των προσδοκιών των ευρωπαϊκών λαών.

9. Η σύνταξή του στηρίζεται σε ορισμένες βασικές παραδοχές, από τις οποίες πρέπει να επισημανθούν ιδίως οι εξής. Ο Χάρτης δεν διευρύνει τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν δημιουργεί προβλήματα, τα οποία θα καθιστούσαν αναγκαία την αναθεώρηση του Συντάγματος. Επίσης, τα δικαιώματα που προστατεύει δεν συνεπάγονται δημοσιονομικά βάρη για τα κράτη. Παρά ορισμένες επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν σχετικά, ο Χάρτης διατηρεί την αυτοτέλειά του απέναντι στην ΕΣΔΑ και προορίζεται να λειτουργήσει στο πλαίσιο της κοινοτικής έννομης τάξης ως βασική συνιστώσα της αναπτύσσοντας την εγγενή δυναμική της.

10. Το βασικό δίλημμα που θα απασχολήσει τη Σύνοδο Κορυφής, ενπρώτοις στο Biarritz ιδίως όμως έπειτα στη Νίκαια, είναι ο χαρακτήρας που θα προσλάβει. Θέση για το ζήτημα έχουν εκφράσει οι περισσότεροι εκπρόσωποι των αρχηγών

κρατών των κυβερνήσεων. Υπέρ του διακηρυκτικού χαρακτήρα έχουν ταχθεί ρητά η Μεγάλη Βρετανία, η Σουηδία και η Ιρλανδία. Όλα τα άλλα κράτη είτε έχουν ταχθεί ρητά υπέρ του δεσμευτικού χαρακτήρα είτε φαίνεται να προσανατολίζονται προς αυτή την εκδοχή.

11. Η ομάδα που στοιχίζεται περί τη Μεγάλη Βρετανία είναι συμπαγής και θα μπορούσε άνετα να επιβάλλει τη λογική της. Τα πράγματα ενδέχεται να περιπλακούν, αν ανακινηθεί η προοπτική προσχώρησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ΕΣΔΑ, η οποία απασχόλησε και τη Συνέλευση ακροθιγώς. Ενόψει των δεδομένων αυτών, η πρόσδοση στον Χάρτη δεσμευτικού χαρακτήρα δεν φαίνεται προς το παρόν ρεαλιστική και εφικτή.

12. Η θέση της Ελλάδας, εφόσον οι εκτιμήσεις αυτές όπως φαίνεται επαληθευθούν και στη Σύνοδο Κορυφής, θα μπορούσε να κινείται στο πλαίσιο ενός περιγράμματος σκέψεων που μένει να προσδιορισθούν και να αποτελέσουν τη βάση για το σημείο παρέμβασης του Πρωθυπουργού. Αποδοχή του Χάρτη με επισήμανση των θετικών σημείων και των αδυναμιών του. Υποστήριξη του δεσμευτικού με προοπτική πάντως αποδοχής διακηρυκτικού χαρακτήρα του στην παρούσα φάση. Προβολή του ενδεχομένου να προσλάβει προς το παρόν ο Χάρτης διακηρυκτικό χαρακτήρα, υπό τον όρο να αποκτήσει δεσμευτικό χαρακτήρα στην επόμενη Διακυβερνητική. Εκτός αυτών, πρέπει να αναδειχθεί η σημασία του Χάρτη για την πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης και για την προγραμματιζόμενη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

13. Το παρόν σημείωμα, χωρίς βέβαια το σημείο 12, θα μπορούσε να τεθεί υπόψη του Υπουργού Εξωτερικών και του Διπλωματικού Συμβούλου για τη συγκρότηση του φακέλλου της Συνόδου Κορυφής.

14. Συνημμένα υποβάλλεται το σχέδιο του Χάρτη σε ελληνική γλώσσα και το συναφές σημείωμα της 12^{ης} Ιουνίου 2000.

Αθήνα, 6 Οκτωβρίου 2000

ΘΕΜΑ: Πρόοδος των εργασιών για το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

1. Σε συνέχεια του σημειώματος της 3ης Απριλίου 2000 παρουσιάζεται η πρόοδος των εργασιών της Συνέλευσης για το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Οι συνεδριάσεις της Συνέλευσης συνεχίσθηκαν με την επεξεργασία και διατύπωση διατάξεων τόσο για τα ατομικά και πολιτικά όσο και για τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα. Επίσης μέρος των συνεδριάσεών της αφιερώθηκε στη δημόσια ακρόαση μη κυβερνητικών οργανώσεων.

3. Το Προεδρείο υπέβαλε προς το τέλος Μαΐου ένα σχετικά ώριμο προσχέδιο ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων και, στις αρχές του Ιουνίου, ένα προσχέδιο κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων, το οποίο δεν διακρίνεται πάντως για την ωριμότητά του. Το σχέδιο του Προεδρείου περιλαμβάνει επίσης και «οριζόντιες» διατάξεις, δηλαδή διατάξεις που έχουν γενική εφαρμογή και προσδιορίζουν το περιεχόμενο και τη λειτουργία των επιμέρους δικαιωμάτων.

4. Κατά τη συνεδρίαση της 5^{ης} και 6^{ης} Ιουνίου η Συνέλευση άγγιξε τα όρια της λειτουργικότητάς της. Η συζήτηση για τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα ανέδειξε τις μεγάλες διαφορές που διαπιστώνονται για τη διαμόρφωση και υιοθέτησή τους, ενώ η συζήτηση της πληθώρας των τροπολογιών για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα οδήγησε στη συνειδητοποίηση της ανάγκης μίας πιο συστηματικής οργάνωσης των εργασιών της. Δίχως υπερβολή επρόκειτο για την πιο τραυματική ως τώρα συνεδρίασή της.

5. Ενόψει τούτων, δεν πρόκειται -όπως είχε αρχικά προγραμματισθεί- να υποβληθεί στη Σύνοδο Κορυφής της Feirra ολοκληρωμένο προσχέδιο δικαιωμάτων και οριζοντίων διατάξεων. Ο Πρόεδρος της Συνέλευσης R. Herzog θα περιορισθεί έτσι να ενημερώσει τη Σύνοδο για την πορεία των εργασιών της Συνέλευσης και την προοπτική υποβολής οριστικού σχεδίου στη Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας.

6. Η πορτογαλική Προεδρεία, διαβλέποντας το αδιέξοδο το οποίο διαγράφονταν, συγκάλεσε την 9^η Ιουνίου συνεδρίαση των εκπροσώπων των Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων στη Λισαβόνα. Η συνεδρίαση υπήρξε ιδιαίτερα χρήσιμη, γιατί συνέβαλε στη διαπίστωση συγκλίσεων και διαφορών στα βασικά ζητήματα που αντιμετωπίζει η Συνέλευση.

7. Στη συνάντηση συμφωνήθηκε να προταθεί στο Προεδρείο αφενός μία συνεκτική μέθοδος εργασιών και αφετέρου η αναθεώρηση του χρονοδιαγράμματος της Συνέλευσης. Έτσι θα καταστεί δυνατή η απρόσκοπτη και παραγωγική συνέχιση των εργασιών της και η αντιμετώπιση των προβλημάτων με μεγαλύτερη χρονική άνεση, με σταθερή πάντως προοπτική την υποβολή σχεδίου στη Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας. Στα σημεία αυτά συμφώνησαν όλοι.

8. Σύμπτωση απόψεων διαπιστώθηκε επίσης στα εξής τρία βασικά ζητήματα. Ο Χάρτης δεν πρέπει: α) να διευρύνει τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, β) να καθιστά αναγκαία την αναθεώρηση των Συντάγματος, και γ) να συνεπάγεται πρόσθετα δημοσιονομικά βάρη στις Πολιτείες. Οι θέσεις αυτές αποτελούν ασφαλή βάση και θεμέλιο για την επεξεργασία του Χάρτη.

9. Διαφορές εξακολουθούν όμως να υπάρχουν στα εξής βασικά ζητήματα: α) το δεσμευτικό ή μη χαρακτήρα του Χάρτη, β) τη δομή του, και γ) τη σχέση του με την ΕΣΔΑ. Οι διαφορές συνίστανται ειδικότερα: α) στο εάν ο Χάρτης θα προσλάβει δεσμευτικό χαρακτήρα ή θα αποτελεί απλή διακήρυξη· β) στην άρθρωσή του σε ενιαίο κείμενο κατά το γνώριμο πρότυπο των διεθνών συμβάσεων για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. ΕΣΔΑ) ή στη κατάστρωσή του σε δύο μέρη, στο πρώτο από τα οποία θα διασφαλίζεται με γενικούς όρους το κάθε δικαίωμα και στο δεύτερο θα παρέχονται ορισμένες διευκρινίσεις για το περιεχόμενό του· και γ) στην αυτοτέλεια του Χάρτη ή στον παρακολουθηματικό χαρακτήρα του σε σχέση με την ΕΣΔΑ. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι διαφορές αυτές δεν παρουσιάζονται πάντοτε με σαφήνεια.

10. Κατά τις σχετικές συζητήσεις έχουν σχηματισθεί ήδη, σε γενικές γραμμές, συγκεκριμένες ομάδες. Η σαφής πλειοψηφία των κρατών φαίνεται να υποστηρίζει τον δεσμευτικό χαρακτήρα του Χάρτη, το συνηθισμένο πρότυπο μίας διεθνούς σύμβασης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αυτοτέλεια του Χάρτη σε σχέση με

την ΕΣΔΑ. Τις θέσεις αυτές υιοθετούν η Ιταλία, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Αυστρία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η Ελλάδα. Τις υιοθετούν επίσης η Γερμανία και η Γαλλία, οι οποίες πάντως κρατούν μία απόσταση ασφαλείας για διαφορετικούς λόγους: η Γερμανία γιατί ο εκπρόσωπός της είναι Πρόεδρος της Συνέλευσης και η Γαλλία γιατί θα αναλάβει την Προεδρεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

11. Τις αντίθετες ακριβώς θέσεις ασπάζεται με επιμονή η Μεγάλη Βρετανία, και την ακολουθούν κατά βάση η Σουηδία και η Ιρλανδία. Ενδιάμεση ομάδα αποτελούν η Δανία και η Ολλανδία, οι οποίες συχνά φέρονται να πρόσκεινται ευνοϊκά, αλλά με διαφοροποιήσεις, προς τις θέσεις της Μεγάλης Βρετανίας, και η Φιλανδία, η οποία φαίνεται να διάκειται ευμενώς προς τις απόψεις της πλειοψηφίας.

12. Στη συνάντηση της Λισαβώνας αποφασίσθηκε να συζητηθούν εκτενώς τα προβλήματα αυτά σε επίπεδο εκπροσώπων των Αρχηγών των Κρατών και Κυβερνήσεων στο Παρίσι κατά τη διάρκεια της γαλλικής προεδρείας. Σ' αυτήν θα επιχειρηθεί να επιτευχθούν, όπου είναι δυνατόν συγκλίσεις, ή να διαπιστωθούν διαφορές που φαίνεται να είναι σε θέση να συναιρέσουν μόνον οι Αρχηγοί των Κρατών και Κυβερνήσεων.

13. Οι διαφορές που προβάλλουν είναι άλλωστε εντέλει πολιτικές και εξηγούνται άλλοτε από τις ανησυχίες δημιουργίας προβλημάτων στις αγορές στο περιβάλλον της παγκοσμιοποίησης ή άλλοτε από την προοπτική μετάθεσης του κόστους της ενίσχυσης του κοινωνικού κράτους από τα οικονομικά ισχυρά προς τα οικονομικά αδύνατα κράτη και άλλοτε από την πολιτική και νομική παράδοσή τους.

14. Με τις επισημάνσεις αυτές παρέχεται μία ακριβής, κατά το δυνατόν, απεικόνιση των προβλημάτων, τα οποία απασχολούν τη Συνέλευση. Δεν πρέπει ωστόσο να παραγνωρίζεται ότι κατά την πορεία των εργασιών της παρατηρούνται, σημαντικές κάποτε, διαφοροποιήσεις.

15. Επισυνάπτονται τα σχέδια της Συνέλευσης αφενός για τα ατομικά και πολιτικά και αφετέρου τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα, όπως έχουν διαμορφωθεί μέχρι σήμερα.

Αθήνα, 12 Ιουνίου 2000

Βρυξέλλες, 28 Σεπτεμβρίου 2000 (29.09)
(OR. fr)

CHARTE 4487/00

CONVENT 50

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Θέμα : Σχέδιο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Οι λαοί της Ευρώπης, εγκαθιδρύοντας μεταξύ τους μία διαρκώς στενότερη ένωση, αποφάσισαν να μοιραστούν ένα ειρηνικό μέλλον θεμελιωμένο σε κοινές αξίες.

Η Ένωση, έχοντας επίγνωση της πνευματικής και ηθικής κληρονομιάς της, εδράζεται στις αδιαίρετες και οικουμενικές αξίες της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, της ελευθερίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης· ερείδεται στις αρχές της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Η Ένωση τοποθετεί τον άνθρωπο στην καρδιά της δράσης της, καθιερώνοντας την ιθαγένεια της Ένωσης και δημιουργώντας ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης

Η Ένωση συμβάλλει στη διαφύλαξη και την ανάπτυξη αυτών των κοινών αξιών, σεβόμενη την πολυμορφία των πολιτισμών και των παραδόσεων των λαών της Ευρώπης καθώς και την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών της και την οργάνωση της δημόσιας εξουσίας τους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Επιδιώκει να προαγάγει ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη και εγγυάται την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων καθώς και την ελευθερία εγκατάστασης.

Προς το σκοπό αυτό, είναι αναγκαίο να ενισχύσει την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπό το πρίσμα της εξέλιξης της κοινωνίας, της κοινωνικής προόδου και των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων, καθιστώντας τα πιο αντιληπτά σε ένα Χάρτη.

Ο παρών Χάρτης επιβεβαιώνει, σεβόμενος τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της Κοινότητας και της Ένωσης, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας, τα δικαιώματα που απορρέουν ιδίως από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών, τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Κοινοτικές Συνθήκες, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, τους Κοινωνικούς Χάρτες που έχουν υιοθετηθεί από την Κοινότητα και το Συμβούλιο της Ευρώπης καθώς και από τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η απόλαυση των δικαιωμάτων αυτών συνεπάγεται ευθύνες και καθήκοντα έναντι τόσο των τρίτων όσο και της ανθρώπινης κοινότητας και των μελλοντικών γενεών.

Κατά συνέπεια, η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που ορίζονται κατωτέρω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ

Άρθρο 1

Ανθρώπινη αξιοπρέπεια

Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται.

Άρθρο 2

Δικαίωμα στη ζωή

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη ζωή.
2. Κανείς δεν μπορεί να καταδικαστεί στην ποινή του θανάτου ούτε να εκτελεστεί.

Άρθρο 3

Δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη σωματική και διανοητική ακεραιότητά του.
2. Στο πεδίο της ιατρικής και της βιολογίας, πρέπει να γίνονται σεβαστά ιδίως τα εξής :
 - η ελεύθερη και εν επιγνώσει συναίνεση του ενδιαφερομένου, σύμφωνα με τις λεπτομερέστερες διατάξεις που ορίζονται από το νόμο,

- η απαγόρευση των ευγονικών πρακτικών, ιδίως όσων αποσκοπούν στην επιλογή των προσώπων,
- η απαγόρευση της μετατροπής του ανθρωπίνου σώματος και αυτών των ιδίων των μερών του σε πηγή κέρδους,
- η απαγόρευση της αναπαραγωγικής κλωνοποίησης των ανθρωπίνων όντων.

Άρθρο 4

Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης

Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση.

Άρθρο 5

Απαγόρευση της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας

1. Κανείς δεν μπορεί να κρατηθεί σε δουλεία ούτε σε ειλωτεία.
2. Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.
3. Απαγορεύεται η εμπορία των ανθρωπίνων όντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

Άρθρο 6

Δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια.

Άρθρο 7

Σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του.

Άρθρο 8

Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους.
3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.

Άρθρο 9

Δικαίωμα γάμου και δικαίωμα ίδρυσης οικογένειας

Το δικαίωμα γάμου και το δικαίωμα ίδρυσης οικογένειας διασφαλίζονται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή τους.

Άρθρο 10

Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Το δικαίωμα αυτό συνεπάγεται την ελευθερία μεταβολής θρησκειύματος ή πεποιθήσεων καθώς και την ελευθερία εκδήλωσης του θρησκειύματος ή των πεποιθήσεών του, ατομικά ή συλλογικά, δημοσία ή κατ' ιδίαν, με τη λατρεία, την εκπαίδευση, την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων και τις τελετές.
2. Το δικαίωμα αντίρρησης συνειδήσεως αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή του.

Άρθρο 11

Ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων.
2. Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές.

Άρθρο 12

Ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι σε όλα τα επίπεδα, ιδίως στον πολιτικό και το συνδικαλιστικό τομέα καθώς και στους τομείς που αναφέρονται στον πολίτη, πράγμα που συνεπάγεται το δικαίωμα κάθε προσώπου να ιδρύει με άλλους συνδικαλιστικές ενώσεις και να προσχωρεί σ' αυτές για την υπεράσπιση των συμφερόντων του.
2. Τα πολιτικά κόμματα, στο επίπεδο της Ένωσης, συμβάλλουν στην έκφραση της πολιτικής βούλησης των πολιτών της Ένωσης.

Άρθρο 13

Ελευθερία της τέχνης και της επιστήμης

Η τέχνη και η επιστημονική έρευνα είναι ελεύθερες. Η ακαδημαϊκή ελευθερία είναι σεβαστή.

Άρθρο 14

Δικαίωμα εκπαίδευσης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση.
2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ευχέρεια δωρεάν παρακολούθησης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

3. Η ελευθερία ίδρυσης εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με σεβασμό των δημοκρατικών αρχών καθώς και το δικαίωμα των γονέων να εξασφαλίζουν την εκπαίδευση και τη μόρφωση των τέκνων τους σύμφωνα με τις θρησκευτικές, φιλοσοφικές και παιδαγωγικές πεποιθήσεις τους, γίνονται σεβαστά σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή τους.

Άρθρο 15

Ελευθερία του επαγγέλματος και δικαίωμα προς εργασία

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να εργάζεται και να ασκεί το επάγγελμα, το οποίο επιλέγει ή αποδέχεται ελεύθερα.
2. Κάθε πολίτης της Ένωσης είναι ελεύθερος/η να αναζητά απασχόληση, να εργάζεται, να εγκαθίσταται ή να παρέχει υπηρεσίες σε κάθε κράτος μέλος.
3. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που έχουν άδεια να εργάζονται στο έδαφος των κρατών μελών δικαιούνται συνθηκών εργασίας αντίστοιχων με εκείνες που απολαύουν οι πολίτες της Ένωσης.

Άρθρο 16

Επιχειρηματική ελευθερία

Η επιχειρηματική ελευθερία αναγνωρίζεται σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο 17

Δικαίωμα ιδιοκτησίας

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να είναι κύριος των νομίμως κτηθέντων αγαθών του, να τα χρησιμοποιεί, να τα διαθέτει και να τα κληροδοτεί. Κανείς δεν μπορεί να στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο νόμο και έναντι δίκαιης και έγκαιρης αποζημίωσης για την απώλειά της. Η χρήση των αγαθών μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς από το νόμο, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο προς το γενικό συμφέρον.
2. Η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύεται.

Άρθρο 18

Δικαίωμα ασύλου

Το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων και σύμφωνα με τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Άρθρο 19

Προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης

1. Απαγορεύονται οι συλλογικές απελάσεις.
2. Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΙΣΟΤΗΤΑ

Άρθρο 20

Ισότητα έναντι του νόμου

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου.

Άρθρο 21

Απαγόρευση διακρίσεων

1. Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.
2. Απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας, εντός του πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και με επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων των εν λόγω Συνθηκών.

Άρθρο 22

Πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία

Η Ένωση σέβεται την πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία.

Άρθρο 23

Ισότητα ανδρών και γυναικών

Η ισότητα ανδρών και γυναικών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων στην απασχόληση, την εργασία και τις αποδοχές.

Η αρχή της ισότητας δεν αποκλείει τη διατήρηση ή τη θέσπιση μέτρων που προβλέπουν ειδικά πλεονεκτήματα υπέρ του υποεκπροσωπούμενου φύλου.

Άρθρο 24

Δικαιώματα του παιδιού

1. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους. Τα παιδιά μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Η γνώμη τους σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους.

Σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

3. Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να διατηρεί τακτικά προσωπικές σχέσεις και απ' ευθείας επαφές με τους δύο γονείς του, εκτός εάν τούτο είναι αντίθετο προς το συμφέρον του.

Άρθρο 25

Δικαιώματα των ηλικιωμένων

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ηλικιωμένων προσώπων να διάγουν μια αξιοπρεπή και ανεξάρτητη ζωή και να συμμετέχουν στον κοινωνικό και πολιτιστικό βίο.

Άρθρο 26

Ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Άρθρο 27

Δικαίωμα των εργαζομένων στην ενημέρωση και τη διαβούλευση στο πλαίσιο της επιχείρησης

Εξασφαλίζεται στους εργαζομένους ή τους εκπροσώπους τους, στα ενδεδειγμένα επίπεδα, εγκαίρως ενημέρωση και διαβούλευση, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το κοινοτικό δίκαιο και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο 28

Δικαίωμα διαπραγμάτευσης και συλλογικών δράσεων

Οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες, ή οι αντίστοιχες οργανώσεις τους, έχουν, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, δικαίωμα να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις στα ενδεδειγμένα επίπεδα καθώς και να προσφεύγουν, σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων, σε συλλογικές δράσεις για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους, συμπεριλαμβανομένης της απεργίας.

Άρθρο 29

Δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα πρόσβασης σε δωρεάν υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας.

Άρθρο 30

Προστασία σε περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης.

Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα προστασίας έναντι κάθε αδικαιολόγητης απόλυσης, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο 31

Δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας

1. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε συνθήκες εργασίας οι οποίες σέβονται την υγεία, την ασφάλεια και την αξιοπρέπειά του.

2. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε ένα όριο μέγιστης διάρκειας εργασίας, σε ημερήσιες και εβδομαδιαίες περιόδους ανάπαυσης καθώς και σε ετήσια περίοδο αμειβόμενων διακοπών.

Άρθρο 32

Απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των νέων στην εργασία

Η εργασία των παιδιών απαγορεύεται. Η ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση, χωρίς να τίγονται ευνοϊκότεροι κανόνες για τους νέους και πλην περιορισμένων παρεκκλίσεων.

Οι νέοι που εργάζονται πρέπει να απολαύουν συνθηκών εργασίας προσαρμοσμένων στην ηλικία τους και να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση ή από οποιαδήποτε εργασία που θα μπορούσε να βλάψει την ασφάλειά τους, την υγεία τους, τη σωματική, πνευματική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή τους ή να θέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή τους.

Άρθρο 33

Οικογενειακή ζωή και επαγγελματική ζωή

1. Εξασφαλίζεται η νομική, οικονομική και κοινωνική προστασία της οικογένειας.
2. Κάθε πρόσωπο, προκειμένου να μπορεί να συνδυάζει την οικογενειακή με την επαγγελματική ζωή του, έχει δικαίωμα προστασίας από την απόλυση για λόγους που συνδέονται με τη μητρότητα καθώς και δικαίωμα αμειβόμενης άδειας μητρότητας και γονικής άδειας μετά τη γέννηση ή την υιοθεσία παιδιού.

Άρθρο 34

Κοινωνική ασφάλεια και κοινωνική αρωγή

1. Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές κοινωνικής ασφάλειας και στις κοινωνικές υπηρεσίες που εξασφαλίζουν προστασία σε περιπτώσεις όπως η μητρότητα, η ασθένεια, το εργατικό ατύχημα, η εξάρτηση ή το γήρας καθώς και σε περίπτωση απώλειας της απασχόλησης, σύμφωνα με τις λεπτομερέστερες διατάξεις που ορίζονται στο κοινοτικό δίκαιο και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.
2. Κάθε πρόσωπο που διαμένει και διακινείται νομίμως εντός της Ένωσης έχει δικαίωμα στις παροχές κοινωνικής ασφάλειας και στα κοινωνικά πλεονεκτήματα, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.
3. Η Ένωση, προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια, αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας προς εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τις λεπτομερέστερες διατάξεις που ορίζονται στο κοινοτικό δίκαιο και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο 35

Προστασία της υγείας

Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στην πρόληψη σε θέματα υγείας και να απολαύει ιατρικής περίθαλψης, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης εξασφαλίζεται υψηλού επιπέδου προστασία της υγείας του ανθρώπου.

Άρθρο 36

Πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται την πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, όπως αυτό προβλέπεται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, σύμφωνα με τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, προκειμένου να προαχθεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή της Ένωσης.

Άρθρο 37

Προστασία του περιβάλλοντος

Υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητάς του πρέπει να ενσωματώνονται στις πολιτικές της Ένωσης και να διασφαλίζονται σύμφωνα με την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης.

Άρθρο 38

Προστασία του καταναλωτή

Οι πολιτικές της Ένωσης διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Άρθρο 39

Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

1. Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο κράτος μέλος κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.
2. Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκλέγονται με άμεση και καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία.

Άρθρο 40

Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές

Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.

Άρθρο 41

Δικαίωμα χρηστής διοίκησης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην αμερόληπτη, δίκαιη και εντός ευλόγου προθεσμίας εξέταση των υποθέσεών του από τα όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης.

2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει ιδίως :

- το δικαίωμα κάθε προσώπου σε προηγούμενη ακρόαση πριν να ληφθεί ατομικό μέτρο εις βάρος του,
- το δικαίωμα κάθε προσώπου να έχει πρόσβαση στο φάκελό του, τηρουμένων των νομίμων συμφερόντων της εμπιστευτικότητας, του επαγγελματικού απορρήτου και των υποθέσεων,
- την υποχρέωση της διοίκησης να αιτιολογεί τις αποφάσεις της.

3. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην αποκατάσταση εκ μέρους της Κοινότητας της ζημίας που του προξένησαν τα όργανα ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, σύμφωνα με τις γενικές αρχές που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών.

4. Κάθε πρόσωπο μπορεί να απευθύνεται στα όργανα της Ένωσης σε μία από τις γλώσσες των Συνθηκών και πρέπει να λαμβάνει απάντηση στην ίδια γλώσσα.

Άρθρο 42

Δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα

Κάθε πολίτης της Ένωσης ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής.

Άρθρο 43

Διαμεσολαβητής

Κάθε πολίτης της Ένωσης ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος μέλος, έχει δικαίωμα να απευθύνεται στο Διαμεσολαβητή της Ένωσης, σχετικά με περιπτώσεις κακής διοίκησης στα πλαίσια της δράσης των κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών, με εξαίρεση το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών καθηκόντων τους.

Άρθρο 44

Δικαίωμα αναφοράς

Κάθε πολίτης της Ένωσης ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος μέλος, έχει δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο 45

Ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής

1. Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει δικαίωμα να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών.
2. Η ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής μπορεί να χορηγείται, σύμφωνα με τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, στους υπηκόους των τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στο έδαφος κράτους μέλους.

Άρθρο 46

Διπλωματική και προξενική προστασία

Κάθε πολίτης της Ένωσης απολαύει, στο έδαφος τρίτων χωρών στις οποίες δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοος, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των υπηκόων του κράτους αυτού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Άρθρο 47

Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου

Κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός ευλόγου προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Κάθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να συμβουλευέται δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπιση και εκπροσώπησή του.

Σε όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, παρέχεται δικαστική αρωγή, εφόσον η αρωγή αυτή είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

Άρθρο 48

Τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα της υπεράσπισης

1. Κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται ότι είναι αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής του σύμφωνα με το νόμο.
2. Διασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων της υπεράσπισης σε κάθε κατηγορούμενο.

Άρθρο 49

Αρχές της νομιμότητας και της αναλογικότητας αξιοποιούνων πράξεων και ποινών

1. Κανείς δεν μπορεί να καταδικαστεί για πράξη ή παράλειψη, η οποία δεν αποτελούσε, κατά τη στιγμή της τέλεσής της, αδίκημα κατά το εθνικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης, δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη, η οποία επιβállετο κατά τη στιγμή της τέλεσης του αδικήματος. Εάν, μετά την τέλεση του αδικήματος, προβλεφθεί με νόμο ελαφρύτερη ποινή, επιβάλλεται αυτή η ποινή.
2. Το παρόν άρθρο δεν επηρεάζει τη δίκη και την τιμωρία ατόμου ενόχου για πράξη ή παράλειψη η οποία, κατά τη στιγμή της τέλεσής της, ήταν εγκληματική σύμφωνα με τις γενικές αρχές που αναγνωρίζονται από όλα τα έθνη.
3. Η αυστηρότητα της ποινής δεν πρέπει να είναι δυσανάλογη προς το αδίκημα.

Άρθρο 50

Δικαίωμα του προσώπου να μη δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη

Κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί εντός της Ένωσης με οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με το νόμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 51

Πεδίο εφαρμογής

1. Οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη απευθύνονται στα όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, οι ανωτέρω σέβονται τα δικαιώματα, τηρούν τις αρχές και προάγουν την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους.
2. Ο παρών Χάρτης δεν δημιουργεί καμία νέα αρμοδιότητα και κανένα νέο καθήκον για την Κοινότητα και για την Ένωση και δεν τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα που καθορίζονται από τις Συνθήκες.

Άρθρο 52

Εμβέλεια των διασφαλιζόμενων δικαιωμάτων

1. Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από το νόμο και να τηρεί το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.
2. Τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη και θεμελιώνονται στις κοινοτικές Συνθήκες ή στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων που καθορίζονται σε αυτές.

3. Στο μέτρο που ο παρών Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους επιφυλάσσει η εν λόγω Σύμβαση. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.

Άρθρο 53

Επίπεδο προστασίας

Καμία διάταξη του παρόντος Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως περιορίζουσα ή θίγουσα τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που αναγνωρίζονται στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής από το δίκαιο της Ένωσης, το διεθνές δίκαιο καθώς και από τις διεθνείς συμβάσεις, στις οποίες είναι μέρη η Ένωση, η Κοινότητα ή όλα τα κράτη μέλη, και ιδίως από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, καθώς και από τα Συντάγματα των κρατών μελών.

Άρθρο 54

Απαγόρευση της κατάχρησης δικαιώματος

Καμία από τις διατάξεις του παρόντος Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως συνεπαγόμενη δικαίωμα επίδοσης σε δραστηριότητα ή εκτέλεσης πράξης που αποσκοπούν στην κατάλυση των δικαιωμάτων ή ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη ή σε περιορισμούς των δικαιωμάτων και ελευθεριών ευρύτερους από τους προβλεπόμενους σε αυτόν.

- αντίγραφο στο Θέμα ✓
- να ωφεύχεται ένα αντίγραφο στο φακέλο σου να μου δώσει για το Βιαζίτ ✓